

Globalisering

Onze wereld wordt hoe langer hoe meer één grote markt. Sommigen hebben zelfs al gezegd dat de wereld een dorp geworden is.

We hebben allemaal de mond vol van globalisering, maar weten we ook wat het precies is?

Globalisering verwijst naar een proces dat wordt gekenmerkt door:

1. de groei van telecommunicatie- en informatietechnologieën;
2. het wegvallen van nationale grenzen voor handel en investeringen;
3. toenemende kapitaalstromen en de onderlinge afhankelijkheid van financiële markten.

Globalisering bevordert ontegenzeggelijk een toenemende mobiliteit van mensen, hoewel de controle op de migratie groter is dan ooit (luchtverkeer is nooit in de geschiedenis zo belangrijk geweest). Internationale allianties tussen bedrijven komen meer en meer voor (denk bijvoorbeeld aan de telecommunicatie- en de voedselindustrie) en het is mogelijk om door middel van computers te chatten met mensen uit praktisch elk land ter wereld. Tot slot hebben de recente financiële debacles in Azië en Latijns-Amerika de toenemende financiële en economische onderlinge afhankelijkheid aangetoond.

En wat zijn de belangrijkste uitdagingen van de globalisering?

Er heerst grote controverse over de huidige en potentiële gevolgen van de mondialisering. We kunnen vele netelige vraagstukken hiermee in verband brengen en in veel gevallen bestaan er geen duidelijke antwoorden. Talloze sectoren en individuen zoals mensenrechtenactivisten, geleerden, economen, onderzoekers en sociologen die zich zorgen maken over de negatieve gevolgen hebben enkele van de volgende kwesties aangewezen als belangrijke uitdagingen:

1. *Vermindering van de staatssoevereiniteit*: waar regeringen steeds minder controle hebben over belangrijke beslissingen die hun economie en bijgevolg het welzijn van hun volk kunnen beïnvloeden, hebben de machtigste transnationale bedrijven, intergouvernementele organisaties en private financiële instellingen een toenemende invloed en zijn ze geneigd op te treden als regeringen. Dit is de reden waarom gezegd wordt dat de staatssoevereiniteit vermindert. Hun traditionele rol wordt opnieuw gedefinieerd.
2. *“Gericht op de economie”*: economische overwegingen komen in de plaats in van politieke en sociale overwegingen. Vermits privé-bedrijven en nationale en regionale intergouvernementele organisaties in toenemende mate een

Aanverwante activiteiten

- Globalisering: een woordenlijst, pagina 65.
- Toegang tot geneesmiddelen, pagina 76.
- Allemaal gelijk – allemaal anders, pagina 84.
 - Ashique's verhaal, pagina 87.
 - Let op, we kijken toe!, pagina 91.
- Onderwijs voor iedereen?, pagina 118.
- Voorpagina, pagina 131.
 - Horoscoop van de armoede, pagina 141.
- In één minuut, pagina 146.
 - Makah walvisvangst, pagina 162.
- De impact van het internet, pagina 218.
 - Het gevecht om geld en macht, pagina 227.
 - Het web van het leven, pagina 231.

overheersende rol gaan spelen in staten en op wereldvlak, bestaat het risico dat economische en financiële aspecten als enige bekommernissen van deze instellingen de overhand zullen krijgen en andere fundamentele kwesties met betrekking tot sociale, gezondheids- of milieuaspecten genegeerd zullen worden.

3. *Gebrek aan transparantie en verantwoordelijkheid*: regeringen, openbare instellingen, deskundigen van de nationale bank enz... aan wie van oudsher beslissingen over de toekomst van hun land en volk werden toevertrouwd, hebben in sommige gevallen meegemaakt dat deze verantwoordelijkheid hen geleidelijk werd ontnomen. Vermits zij het volk verantwoording verschuldigd zijn, worden vele van hun handelingen en beslissingen gecontroleerd, doch dit is niet het geval voor transnationale ondernemingen of internationale en regionale instellingen. In het geval van schendingen van de mensenrechten bijvoorbeeld, is het bijna onmogelijk om hen verantwoordelijk te stellen en hun handelen te controleren. Bovendien is in veel van deze gevallen bezorgdheid uitgesproken over het gebrek aan transparantie van de bestaande besluitvormingsmechanismen. In de Wereldhandelsorganisatie bijvoorbeeld worden sommige besluiten achter gesloten deuren genomen, na ingewikkelde informele of formele multilaterale onderhandelingen.
4. *“Wedren naar beneden toe”*: een specifiek kenmerk van de liberalisering van de handel is dat transnationale bedrijven geneigd zijn te verhuizen naar landen die verhoudingsgewijs betere voordelen bieden, wat concreet wil zeggen: lagere lonen voor werknemers, minder strikte arbeidswetgeving, soepelere arbeidsvoorwaarden, onbestaande of niet-toegepaste milieuwetgeving, lagere belastingen en vermindering van sociale uitgaven zoals werkloosheidsverzekering, gezondheidszorg enz... In deze omstandigheden komt men gemakkelijk tot de conclusie dat mensenrechten sterk beïnvloed worden door zulke praktijken, in het bijzonder maar niet uitsluitend wat betreft de economische en sociale rechten van de werknemers in de gastlanden, die worden geconfronteerd met moeilijke sociale en economische omstandigheden en nood hebben aan buitenlandse investeringen om hun reeds kwetsbare economie nieuw leven te helpen inblazen.
5. *Homogenisering*: Sommigen stellen dat de dreiging om in één enkele geïntegreerde maatschappij met gestandaardiseerde sociale en culturele gedragspatronen te leven, ons zou conditioneren om hetzelfde voedsel te eten, naar dezelfde muziek te luisteren of naar dezelfde films te kijken, waar we ook leven of welke nationaliteit we ook hebben. Dit zou de eigenheid van elk land ontkennen en ons het recht ontzeggen van onze eigen cultuur te genieten. In dit verband zijn boycots van consumenten om onethische en onwettelijke handelspraktijken recht te zetten soms succesvol geweest. Daarenboven proberen sommige ondernemingen en organisaties strategieën te ontwikkelen die de problemen van de globalisering zouden overstijgen.

Wat nu meer specifiek de liberalisering van de handel betreft, zijn enkele van de belangrijkste intergouvernementele internationale en regionale instellingen die hiertoe hebben bijgedragen:

- De Wereldhandelsorganisatie
- Het Internationaal Monetair Fonds
- De Wereldbank
- Het Wereld Economisch Forum. Dit is een private organisatie die de 2000 machtigste bedrijven ter wereld samenbrengt. Ze komt elk jaar samen in Davos, Zwitserland.
- Regionale handelsblokken zoals de Europese Unie, Het Noord-Amerikaans Vrijhandelsverdrag (NAFTA) en de Economische Samenwerking in het Aziatisch-Stille Zuidzeegebied (APEC)

? Weet jij waar de kleren die je draagt en het voedsel dat je eet vandaan komen?

De Fair Trade Movement is van plan goederen en producten die geproduceerd worden in overeenstemming met sociale geplogenheden en de rechten van de mens van een keurmerk te voorzien. Op die manier kunnen de consumenten die zich bewust zijn van deze kwesties een verschil maken door macht als consument te gebruiken.

“De Subcommissie voor bevordering en bescherming van de mensenrechten... verzoekt alle regeringen en alle fora voor economisch beleid in de formulering van het internationale economisch beleid terdege rekening te houden met internationale verplichtingen en principes met betrekking tot de mensenrechten.”²²

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Internationale Verdrag over Economische, Sociale en Culturele Rechten en het herziene Europees Sociaal Handvest, het Gemeenschapshandvest van de Sociale Grondrechten van de Werkenden en het EU Handvest over de Fundamentele Rechten (hoewel dit laatste nog niet wettelijk bindend is) zijn enkele van de meest relevante internationale en regionale documenten over de globalisering. Eveneens het vermelden waard is dat zowel de Subcommissie voor bevordering en bescherming van de mensenrechten van de Verenigde Naties als de Subcommissie preventie van discriminatie en bescherming van minderheden allebei resoluties over mensenrechten hebben goedgekeurd, de eerste over de liberalisering van de handel en de gevolgen hiervan voor de mensenrechten (Resolutie 1999/30) en de tweede over mensenrechten als eerste doelstelling van handel, investeringen en financieel beleid (Resolutie 1998/12).

Enkele van de verondersteld positieve kanten van globalisering

1. *Het herdefiniëren van burgerschap*: burgerschap krijgt een nieuwe dimensie, die wereldburgerschap wordt genoemd. Het is te combineren met het traditionele concept van burgerschap, dat verbonden is met het uitoefenen van politieke en wettelijke rechten en plichten, zoals stemmen. Wereldburger zijn vandaag betekent inderdaad kritischer zijn over wat we verbruiken en in welke omstandigheden producten geproduceerd werden en meer bewust zijn van mondiale kwesties zoals de armoede in de wereld, milieuproblemen of geweld. Bovendien stellen sommigen dat sociale en culturele globalisering het tegendeel van homogeniteit betekent; dat integendeel nieuwe gebruiken en identiteiten ontstaan als resultaat van het interactieproces.
2. *Toenemende mobiliteit en snellere communicatie*: Ondanks de duidelijk groeiende technologische kloof tussen de bezitters en de bezitlozen die een van de belangrijkste nadelen van deze trend is, is een van de positieve gevolgen van het openstellen van grenzen en de ontwikkeling van internet en andere technologieën dat het steeds makkelijker geworden is van het ene naar het andere land te reizen en contacten te onderhouden met mensen over de hele wereld. Dit geeft ons de gelegenheid te delen en van elkaar en andere culturen te leren; hopelijk door te leren meer tolerant en respectvol te zijn.
3. *Het geleidelijk openstellen van grenzen*: Globalisering zou de ontwikkeling en implementatie van transnationale en regionale juridische systemen ter bescherming van de mensenrechten, die mensenrechtenschendingen kunnen rechtzetten, moeten vergemakkelijken. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is een voorbeeld van een zeer efficiënt regionaal systeem voor het beschermen van de mensenrechten.

De anti-globalistische beweging

Als antwoord op de financiële en economische globalisering zijn belangrijke sectoren van de maatschappij, verontrust door de negatieve gevolgen, begonnen met het organiseren van een wereldbeweging voor de promotie van wat zij een vermenschelijking van de globalisering noemen. Deze internationale beweging, gewoonlijk anders-globalistische beweging genoemd, verenigt vakbonden, niet-gouvernementele milieuorganisaties, politici, mensenrechtenactivisten, geleerden, vrouweninstellingen, enz... kortom, een brede waaier van instellingen en individuen die belang stellen in het opbouwen van een rechtvaardiger wereld die volgens hen niet kan bestaan zolang neoliberalisme, deregularisering en privatisering de belangrijkste motoren van de economische globalisering zijn. Ze pleiten voor globalisering met een menselijk gezicht. Sommige van deze groepen hebben hun ongenoegen willen tonen door deel te nemen aan grote protestacties tijdens vergaderingen georganiseerd door de G7+1 en andere instellingen die zulke fenomenen bevorderen. Jammer genoeg waren de gewelddadige incidenten die veel materiële schade hebben veroorzaakt het meest zichtbare aspect bij zulke gebeurtenissen.

Deze beweging is zichzelf ook geleidelijk aan het organiseren. Het Wereld Sociaal Forum

kwam samen in Porto Alegre, in Brazilië, “parallel” met de vergadering van het Wereld Economisch Forum in Davos, Zwitserland en gaf aan duizenden afgevaardigden van organisaties uit het maatschappelijk middenveld de gelegenheid om kwesties te analyseren die verband houden met globalisering en zijn gevolgen, en om alternatieven te bestuderen. Onder de slogan “Een andere wereld is mogelijk” waren als één van de vele kwesties besproken: de hervorming van de Wereldhandelsorganisatie, het verdedigen van mensenrechten (in het bijzonder economische, sociale en milieurechten) en de vermindering van schuld voor de Derde Wereld.

Als besluit kunnen we Xavier Godinot van ATD Quart Monde citeren: “*Globalisering is zowel een collectieve uitdaging als een uitnodiging voor elk van ons om nieuwe manieren uit te vinden om wereldburger te zijn.*”

Enkele ngo's en instellingen die zich bezighouden met globalisering:

Oxfam, www.oxfam.org

Fédération Internationale des Droits de l'Homme, www.fidh.org

International Forum on Globalisation, www.ifg.org

Third World Network, www.townside.org.sg

L'Observatoire de la Mondialisation, <http://terresacree.org/obsmondi.htm>

ATTAC, www.attac.org

World Social Forum, www.forumsocialmundial.org.br

? Ken je nog andere instellingen of individuen van je eigen land die aan deze lijst kunnen worden toegevoegd?

Bronnen

- Birzëa, C., Education for democratic citizenship: A lifelong learning perspective, *Council for Cultural Co-operation, Strasbourg, June 2000, pp. 8-11.*
- Leary, V., “Globalisation and human rights”, *Human Rights, New Dimensions and Challenges, Unesco, Paris, 1998, pp. 265-276.*
- “Mondialisation et droits de l'homme”, *La Lettre, No. 28, Fédération Internationale des Droits de l'Homme, Paris, 1999.*
- “Mondialisation et pauvreté”, *Revue QUART MONDE, No. 175, Editions Quart Monde, Paris, 2000.*
- Oloka-Onyango, J., Udagama, D., “Human rights as the primary objective of international trade, investment and finance policy and practice. Working paper submitted in accordance with Sub-Commission resolution 1998/12”. *United Nations, E/CN.4/Sub.2/1999/11, 1999.*

“Solidariteit is de tederheid van volkeren.”

Ernesto Cardenal

